

Questionnaire w sprawie badania środowiska

Miejscowość: Komanica

Komanica jest wsią liczącą około 1300 mieszkańców: w tym rzym. kat. 185, mojżesz. 120 a reszta gr. kat. - równocześnie jest niedaleko Gminy abiorowej. Leży na północy od Lipkowa w odległości 13 km - rozłożona między górami Magiła, Krzemieniec i Popowa, nad rzeczkami Barbara i Białica, należy do powiatu samobieżego, województwa lwowskiego.

Historii powstania Komanicy nikt - nawet najstarsi mieszkańcy tej miejscowości - nie zna.

Najprawdopodobniej założona została za królestwa królów polskich Jagiellonów, o czym może świadczyć następujący fakt: sto w roku 1930 rozebrano jeden z najstarszych domów zbudowany z pryzmy tępianych - własności gospodarza Bołki Myłty - i znalazł tam jakiś dokument i parę starych monet, a na jednej przyzmie wypalona była data 1570 cyframi rzymskimi, zaś przy rozebraniu drugiego domu ^{w roku 1931} zbudowanego także z pryzmy tępianych - własności gosp. Majkowskiego Wasyła - zauważono także datę cyframi rzymskimi, która wskazywała, że dom ten miał 218 lat. Dokumenta i monety zabral p. Łarski - pełnomocnik właściciela Komanicy hr. Potockiego.

Nazwa ^{wsi} pochodzi najprawdopodobniej od rodziny Komanickich, która pierwotnie tutaj osiedliła się i do niedawna jeszcze ostatni potomkowie żyli w Komanicy, bo ostatni z tej rodziny, zamieszkały w Komanicy zmarł 20 lat temu. W sąsiedniej wsi Dobrycy jeszcze do dzisiaj Komanicki żyją - naturalnie oprócz są oni gr. kat.

Przed około 100 laty właścicielem Komanicy było „Towarzystwo Belgijskie” - zarządcą był p. Kuhlmann - w tym czasie dwór był jeszcze bogaty, posiadał prawie wszystkie ziemie, ^{lasy} browary i gorzelnię.

Od wspomnianego „Towarzystwa” odkupił Komanicę żyd Falter Adolf, od niego zaś w roku 1900 odkupił ją hr. Józef Potocki ojciec Stanisława. Hr. Józef Potocki rozparcelował ziemie, ^{lasy} stawiając sobie dworek, trochę ziemi ornej i lasy.

Syn hr. Józefa Płockiego - Stanisław rozparcelował rezerwy ziem-
ornej, dworek sprzedał Księżkiemu Rodzicielowskiemu III Panstwowego Gimna-
zjum w Łowiczu, części pola ofiarował pod budowę kościoła
rym-kat., który wybudowano w roku 1927 i w ten sposób stał
się twórcą parafii rym-kat., a tym samym przyczynił
się do stworzenia bastionu polskości tu na Kosach otudnio-
wych, gdzie z braku kościoła masa Polaków została chrześ-
cijańska, a następnie ukraiinizowana.

Oprócz wymienionej ofiary, podarował p. hr. Stanisław Płocki
parcelę pod budowę domu Legionistów Oddziałowi Związku Legio-
nistów w Łowiczu, która tenże wraz z budynkiem odsprzedał
w roku 1935 Strazy Granicznej i dzisiaj w tym budynku mieści
się Komisariat Strazy Granicznej.

W roku 1938 rezerwy lasów w Łomianach, oraz majątek w Świ-
szczyce odkupili "Fundacja Pietruskich", a ze administro-
wana jest przez ludzi znanych z patriotyzmem, jest pewnością
pewność, że ani jedna ziemia polskiej nie dostanie się we
wrogie ręce.

Dalszy ciąg: Ad. 1. Obecnie najstarsza w budowlach w Łomianach, jest dworek,
liczący kilkadziesiąt lat, którego historii nikt mi nie zna - następnie
cerkiew drewniana, licząca 160 lat, wybudowana po obradzeniu
i spaleniu starej cerkiewki przez gospodarzy miejscowych Kamolaka
i Orumy. Obecnie budowlę opiekuje konserwator wojewódzkiego mi-
nisterstwa.

Ad. 2. Bogactwo naturalnych, jak źródła mineralne, kopalnie,
wartościowe minerały i t.p. - tutaj miejscowości mi posiada.

Ad. 3. Z Organizacji społeczno-oświatowych istnieje tylko
jedna polska - Oddział Z. S. z 38 członkami - prowadząca inten-
sywną pracę w kierunku wychowania świadomych obywateli
ukraińskich.

Była także czynna organizacja ukraińska "Prosvita" która
Władze Administracyjne rozwiłały w roku 1938 ze działalności
wyrotowej - niegodna, ze statutem tej Organizacji.

Ad. 4. Przy Oddziale Z. S. istnieje chór i dorywcy zespołu
amatorski, który działalność jest aktywna.

Ad. 5. Na terenie Łomianek istnieje Spółdzielnia rolnicza
(ukraińska), która do roku 1938 włącznie była silnym rozsadni-
kiem ukraińskim. Obecnie praca ta mi jest tak wydajna,

a to z tego powodu, że po rozwiązaniu "Prosvity" sklep nie wyprzedawał ksiązek, w które poprzednio kierownik Kooperatywy p. Racowski Józef zaopatrywał się w sanockiej "Różnej szkole".

Ad. 6. Ludność lat.-ukraińcy - rozczepiała się na dobre dopiero za ks. Tłochy Łwana - wikariusza, który sprowadzał ukraińskie czasopisma, jak: "Nas Lemko", "Nas narodna sprawa" i przez swoich pomocników - wycygi oni drwinę na Łakarpaciu, jako Siewcy - ~~po prostu wycygał~~ ludności już to po umiarych cenach - już to bezpłatnie.

Polacy zaopatryują się w książki w bibliotece Strany Gran. i w Oddziale Ł.S.

Ad. 7. Drogi dwie możliwe. Odległość od miasta powiatowego "Lanck" wynosi 42 km - połączenie kolejowe, możliwe tylko raz na dobę, rannym pociągiem, wypierd z Komanczy godzin: 6¹⁷ powrot zaś pociągiem popołudniowym godzin: 15³⁵.

Kierunek w miejscu.

Oprócz tego w miejscu znajdują się: P.P.P., Stran Graniczna, Porta, stacja kolej. i przystanek kolej. Komancza - Letnisko.

Ad. 8. Ponieważ sama Komancza i okolice są dość ładne, zalesione, ze zdrowym powietrzem, przeto są ogromne szanse utworzenia w Komanczy, miejscowości letniskowo-wypoczynkowej, czego dowodem są preceptumnia i sanatorium S.S. Kixarcjanek i w pensjonacie Dra Łimnowicza, a także i w porządniejrzal domach naturalnie polskich, bo w chatach wiejskich mieszka- nie jest niemożliwe.

Ludność raska nie docenia wielkości dobrodziejstwa, płyną- cego dla niej z tego tytułu i mimo uświadomienia jej o tym kierunkiu, a zwłazcza w kierunku budowy odpowiednich mieszkań, ustronkowych nie obopelni.

Zebrał powyższe wiadomości i opisał

Oskar Jężyk
p.o. kier. szkoły

Komancza, dn. 13. czerwca 1939r.